वि+उद्+विशेषेण उत्थितौ । "यथाऽग्नेः क्षुद्राविस्फुलिङ्गा व्युच्चरन्ति" शत० ब्रा० ४।५।१।२३।

सम्+उद्+सम्यगुत्थितौ । "समुच्चरन्त्यस्मादापः" निरु०६।११

उप+उपासने "गिरिशमुपचचार प्रत्यहं सा सुकेशी" कुमा०। अन्यथास्थितस्य वस्तुनोऽन्यथात्वप्रतिपादनरूपे शब्दादिव्यापारभेदे उपचारश्च लक्षणा छलं वा । "यथा लोके स्वशक्तिषु योधेषु वर्तमानौ जयपराजयौ राज्ञि उपचर्य्येते" सा० द० । "तेनोपचर्य्यते राहुः" । "याम्योत्तरा शशिगतिर्गणितेऽप्युपचर्य्यते तेन" वृ० स० ५।१५।

दुस्+दुष्टाचरणे । "कामवक्तव्यहृदया भर्त्तारं दुश्चरन्ति याः" रामा० आर० २।२५।

निस्+निर्गमने "इतश्चेतश्च निश्चेरुर्हृष्टाः सर्वे युयुत्सवः" हरिव० २२अ० । "यतोयतोनिश्चरति मनश्चञ्चलमस्थिरम्" गीता ।

परि+परितोगमने "कङ्का श्येनास्तथा गृध्रा नीचैः परिचरन्ति च" रामा० ल० १६।११। परितः सेवने "गात्रसंवाहनैश्चैव श्रमापनयनैस्तथा । शक्रः सर्वेषु कालेषु दितिं परिचचार ह" रामा० बा० ४६ अ० ११ । "आम्रं छित्त्वा कुठारेण निम्बं परिचरेत्तु यः" रा० अयो० ३५।१४ । परिचर्य्या परिचारकः ।

प्र+प्रकाशेन गतौ । "प्राणः प्रालीयत ततः पुनश्च प्रचचार ह" भा०आश्व०२३अ०। प्रकर्षेण चरणे च । "यैः कर्मभिः प्रचरितैः शुश्रूष्यन्ते द्विजातयः" मनुः । प्रचारः ।

सम्+प्र+सम्यग् प्रकाशके । "अद्य प्रभृति चैवेह लोके संप्रचरिष्यति" भा० आनु० ९६अ० ।

वि+विशेषेण गतौ "विचरन्ति महीपाला यात्रार्थं विजिगीषवः" रामा० आर० २२।७ । "ततोद्रौणिर्महावीर्य्यः पार्थस्य विचरिष्यतः" भा० वि० ५९अ० । "रात्रौ न विचरेयुस्ते ग्रामेषु नगरेषु च" "इन्द्रियाणां विचरतां विषयेष्वपहारिषु" मनुः । वि+चु० चर पर्य्यालोचनया निर्णये । "आयतिं सर्वकार्य्याणां तदात्वञ्च विचारयेत्" मनुः । "मित्रामित्रं विचारयेत्" भा० पा० ३८२६ । "विचारदृक्चारदृगप्यवर्त्तत" "भविता न विचारचारु चेत्" नैष०।

सम्+सम्यग्गतौ "नैव वाताः प्रतायन्ते न मेघाः सञ्चरन्ति च" हरिव० १०७५८ । "आमेखलं सञ्चरतां घनानाम्" कुमा० "सञ्चारोरतिमन्दिरावधि" रतिमञ्जरी करणविभक्तिसहकारे आत्म० । "रथेन सञ्चरते" सि० कौ० । "पद्भ्यां नृपः सञ्चरमाण एव" नैष० ।

चर संशये असंशये च चुरा० उभ० सक० सेट् । चारयति-ते अचीचरत् त विचारयति विचारणा विचारितः

चर पु० चर-अच् । स्वपरराष्ट्रवृत्तान्तज्ञानार्थं राजनियोगेन इतस्ततो भ्रमणकर्त्तरि चारे १प्रणिधौ, अमरः २कपर्द्दके, राजनि० । ज्योतिषोक्तेषु ३मेषकर्कटतुलामकरराशिषु ४स्वातिपुनर्वसुश्रवणादित्रिकरूपे नक्षत्रभेदे ५भौमवारे ६अक्षद्यूतभेदे । ७चले अनवस्थिते त्रि०मेदि०। ८खञ्जनखगे पुंस्त्री शब्दमा० । चरलक्षणादिकमुक्तं युक्तिकल्पतरौ "विवस्वानिव तेजोभिर्नभस्वानिव वेगतः । राजा चरैर्ज्जगत् सर्वं प्राप्नुयाल्लोकसन्मतैः । तर्केङ्गितज्ञः स्मृतिमान् स्वीयभावप्रकाशकः । क्लेशायाससहो दक्षः सर्वत्र भयवर्जितः । सुभक्तो राजसु तथा कार्य्याणां प्रतिपत्तिमान् । नृपोनिहन्याच्चारेण परराष्ट्रं विचक्षणः । कालज्ञो मन्त्रकुशलान् सांवत्सरचिकित्सकान् । तथान्यानपि युञ्जीत समर्थान् शुद्धचेतसः । अक्रुद्धांश्च तथाऽलुब्धान् दृष्टार्थान् तथ्यभाषिणः । पाषण्डिनस्तापसादीन् परराष्ट्रे नियोजयेत् । स्वदेशपरदेशज्ञान् सुशीलान् सुविचक्षणान् । वार्त्ताहर्य्याण् बहूंश्चैव चराणां विनियोजयेत् । नैकस्य वचने राजा चारस्य प्रत्ययं वहेत् । द्वयोः संवादमाज्ञाय यद्युक्तं कार्य्यमारभेत् । तस्माद्राजा प्रयुञ्जीत चरान् बहुमुखान् बहून् । नीरेतोवामनाः कुब्जास्तद्विधा ये च कारवः । भिक्षुक्यश्चारणा दास्यो मालाकार्य्यः कलाविदः । अन्तःपुरगतां वार्त्तां निर्हरेयुरलक्षिताम् । प्रकाशश्चाप्रकाशश्च चरस्तु द्विविधो मतः । अप्रकाशोऽयमुद्दिष्टः प्रकाशो दूतसंज्ञकः" । "शत्रुप्रजाभृत्यवृत्तं विज्ञातुं कुशलाश्च ये । ते गुह्यचाराः कर्त्तव्याः यथार्थश्रुतबोधकाः" शुक्रखिलनीतिशा० । "चरस्थिरद्व्यात्मकनामधेयामेषादयोऽमी क्रमशस्त्रिधा स्युः" ज्यो०त० । "वातादित्यहरित्रयं चरगणः" ज्यो० त० १५।१३।२२।२३।२४ संख्यकनक्षत्राणि चराणि । "येऽनेन लङ्कोदयकालिकास्ते देशान्तरेण स्वपुरोदये स्युः । देशान्तरं प्रागपरं तथान्यद् याम्योत्तरं तच्चरसंज्ञमुक्तम्" सि०शि० "यउदयान्तरकर्मणा लङ्कायामौदयिका ग्रहा जातास्ते देशान्तरकर्मणा स्वपुरौदयिकाः स्युः । तच्च देशान्तरं द्विविधम् । एकं पूर्वापरमन्यद्याम्योत्तरम् । तच्चरसंज्ञमुक्तम्" प्रमि० उक्ते याम्योत्तरादौ देशान्तरे । चरानयनप्रकारादि सू० सि०र० नारयाभ्यां दर्शितं यथा